

Osakeyhtiölaki uudistumassa – mitä HE 126/2026 merkitsee yritykselle?

Uudistus on erityisen merkittävä pienille osakeyhtiöille. Nykyisin toimintansa lopettaneenkin yhtiön vapaaehtoinen purkaminen edellyttää raskasta selvitysmenettelyä, joka kestää käytännössä usein noin kuusi kuukautta ja aiheuttaa huomattavia kustannuksia. Hallituksen esityksessä ehdotetaan tämän rinnalle olennaisesti kevyempää menettelyä velattomille yksityisille osakeyhtiöille.

Laaja uudistus – yksi selvä tavoite

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutoksia osakeyhtiölain lisäksi osuuskuntalakiin, asunto-osakeyhtiölakiin, vakuutusyhtiölakiin ja työeläkevakuutusyhtiöistä annettuun lakiin.

Niitä yhdistää tavoite vähentää yrityksen hallinnollista taakkaa, parantaa yritystoiminnan edellytyksiä ja tehdä yhtiöoikeudellisista menettelyistä nykyistä joustavampia. Käytännössä vapauden lisääntyminen merkitsee samalla sitä, että yhtiön johdon harkinnan, päätösten perustelujen ja dokumentoinnin merkitys kasvaa.

Mitä yritysten kannattaa seurata?

Ehdotetut muutokset ulottuvat yhtiön koko elinkaareen: perustamisesta ja rahoituksesta omistuksen järjestämiseen, yritysjärjestelyihin ja lopulta päättämiseen. Kaikki muutokset eivät kosketa jokaista yhtiötä, mutta seuraavat kokonaisuudet ovat erityisen käytännöllisiä yksityisille osakeyhtiöille.

1. Perustaminen, pääomajärjestelyt ja apporttiomaisuus

Yksityisten osakeyhtiöiden perustamista ja pääomajärjestelyä pyritään helpottamaan. Ehdotukseen sisältyy muutoksia muun muassa osakkeiden merkintähinnan kirjaamiseen ja apporttiomaisuuden käyttämiseen.

Enintään 8.000 euron arvoisesta apporttista ei tietyin edellytyksin tarvittaisi tilintarkastajan lausuntoa. Tämä voi alentaa kustannuksia, silloin, kun osake maksetaan esimerkiksi koneella, kalustolla, immateriaalioikeudella tai muulla rahan sijasta luovutettavalla omaisuudella. Lausunnosta luopuminen ei kuitenkaan poista vastuuta apportin arvosta. Jos omaisuuden todellinen arvo yhtiölle alittaa sovitun osakemaksun, merkitsijä vastaa puuttuvasta määrästä. Kevennys siirtää painoa ulkopuolisesta lausunnosta huolelliseen arvostukseen ja sitä tulevaan selvitykseen.

2. Etuostolauseke voisi tulla yhtiöjärjestykseen

Voimassa olevan osakeyhtiölain 3 luvun 6 §:ssä yhtiöjärjestykseen otettavat vaihdantarajoituslausekkeet on rajattu lunastus- ja suostumuslausekkeeseen. Hallituksen esityksessä sallittujen vaihdantarajoitusten joukkoon ehdotetaan liitettäväksi etuostolauseke, jota koskevat tarkemmin säännökset sisältyisivät uuteen 3 luvun 8 a ½:ään.

Yhtiöjärjestyksen etuostolauseke olisi sitovuudeltaan osakassopimuksen etuostoehtoa laajempi.

Se sitoisi lähtökohtaisesti kaikkia osakkeenomistajia ja osakkeen saajia – ei vain osakassopimukseen sopijapuolia.

Etuostolausekkeen keskeinen vaikutus olisi, että osakkeiden suunnitellusta luovutuksesta olisi ilmoitettava ennen sen toteuttamisesta ja osakkeet olisi tarjottava yhtiöjärjestyksessä määrättyille etuostoon oikeutetuille. Kyse ei olisi varsinaisesta luovutuskiekkolasta, vaan nykyisille osakkeenomistajille, yhtiölle tai muulle lausekkeessa nimetyille taholla annettavasta mahdollisuudesta käyttää etuosto-oikeutta.

Esimerkiksi listaamattoman yhtiön osakkaan suunnitellessa osakkeiden myymisestä ulkopuoliselle sijoittajalle etuoston oikeudet voitaisiin ensin ostaa osakkeet yhtiöjärjestyksessä määrättyjen ehtojen mukaisesti. Jos etuosto-oikeutta ei käytettäisi, osakkeet voitaisiin luovuttaa ulkopuoliselle.

Lauseke voisi auttaa hallitsemaan listaamattoman yhtiön omistajapiiriä, mutta samalla se saattaisiin heikentää osakkeiden vaihdettavuutta ja hidastaa osakekauppoja. Myös ulkopuolisen ostajan olisi varauduttava siihen, ettei suunniteltu kauppa välttämättä toteudu, jos etuosto-oikeutta käytetään.

Lausekkeen sisältö olisi laadittava huolellisesti. Yhtiöjärjestyksessä olisi ratkaistava muun muassa, kellä etuosto-oikeus on, mitä luovutuksia se koskee sekä miten hinta ja menettelyn määräajat määräytyvät.

Jos yhtiöjärjestystä muutetaan, myös mahdollinen osakassopimuksen määräykset on syytä tarkistaa. Kahden rinnakkaisen järjestelmän on toimittava yhteen eikä synnyttävä keskenään ristiriitaisia velvollisuuksia.

3. Omat osakkeet rahoituksen ja omistusjärjestelyjen välineenä

Yksityisiä osakeyhtiöitä koskevaa omien osakkeiden hankinnan rahoituskieltoa ehdotetaan poistettavaksi. Yhtiö voisi siten aiempaa vapaammin antaa lainaa, varoja tai vakuuden omien osakkeidensa hankkimista varten. Muutos voisi helpottaa esimerkiksi avainhenkilöiden sitouttamista, omistajanvaihdoksia ja muita omistusjärjestelyjä.

Kyse ei kuitenkaan olisi rajoituksettomasta rahoitusluvasta. Yhtiön johdon olisi edelleen toimittava yhtiön edun mukaisesti, kohdeltava osakkeenomistajia yhdenvertaisesti ja otettava huomioon varojenjakoa sekä maksukykyä koskevat säännöt. Päätöksen liiketaloudellinen peruste ja ehdot on syytä kirjata niin, että ne voidaan myöhemmin arvioida.

4. Väliosinkoja vastuuvapaus täsmentyvät

Väliosingon jakaminen on ollut mahdollista oikeuskäytännön ja lain esitöiden perusteella. Ehdotuksessa väliosinko koskeva sääntely tuotaisiin nykyistä näkyvämmiin itse lakiin. Tämä lisää ennakoitavuutta, mutta ei muuta peruslähtökohtaa: jaon on perustettava luotettavaan ja riittävään ajantasaiseen tietoon yhtiön taloudellisesta asemasta, eikä jako saa vaarantaa maksukykyä.

Myös vastuuvapauden oikeusvaikutuksia koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettäväksi. Käytännön merkitys säilyy tutussa ydinkysymyksessä: ovatko osakkeenomistajat saaneet ennen päätöstä oikeat ja riittävät tiedot johdon toimista? Vastuuvapaus ei ole yleinen suojakilpi sellaisille toimille, joista yhtiökokoukselle ei ole annettu asianmukaista tietoa.

5. Sulautumiset, jakautumiset ja muut yhtiöjärjestelyt

Velkojien suojaamennettelyihin ehdotetaan lyhyempiä määräaikoja. Osakepääoman alentaminen sekä sulautumisiin ja jakautumisiin liittyvä kuulutusajaksi lyhenisi kolmesta kuukaudesta kahteen kuukauteen. Tunnetuille velkojille annettavan ilmoituksen määräaika lyhenisi kuukaudesta kolmeen viikkoon. Muutos voi nopeuttaa hyvin valmisteltuja järjestelyjä. Käytännön aikataulu ei kuitenkaan muodostu vain lakisääteisestä kuulutusajasta. Sopimukset, rahoitus, verotus, henkilöstökysymykset ja rekisterimenettelyt on edelleen sovittava samaan toteutussuunnitelmaan.

6. Erityinen tarkastus voisi ulottua tytäryhteisöön

Vähemmistöosakkaiden mahdollisuutta vaatia erityistä tarkastusta ehdotetaan tietyin edellytyksin laajennettavaksi tytäryhteisöihin. Tällä voi olla merkitystä konsernissa, jossa epäilty tai epäselvä järjestely on toteutettu emoyhtiön sijasta tytäryhtiössä. Laajennus ei olisi automaattinen: tytäryhteisöä koskeva tarkastus olisi säilytettävä yhtiökokouksessa esitettävään vaatimukseen ja laissa säädettyjen edellytysten olisi täyttyttävä. Muutos korostaa konsernin sisäisten liiketoimien läpinäkyvää dokumentointia.

7. Oman pääoman menettämistä koskeva ilmoitus

Hallituksen velvollisuutta reagoida oman pääoman menettämiseen ehdotetaan selkeytettäväksi. Negatiivista omaa pääomaa koskeva rekisterimerkintä on velkojille sopimuskumppaneille ja rahoittajille tärkeä tieto, mutta nykyiseen sääntelyyn on liittynyt käytännön tulkintakysymyksiä.

Selkeämpi sääntely ei poista hallituksen velvollisuutta seurata yhtiön taloudellista asemaa jatkuvasti. Tilinpäätös ei saa olla vuoden ainoa hetki, jolloin maksukykyä ja oman pääoman kehitystä arvioidaan.

Kevyempi tie toimintansa lopettaneelle yhtiölle

Käytännössä merkittävin uudistus voi olla mahdollisuus poistaa yksityinen osakeyhtiö kaupparekisteristä yhtiön omasta hakemuksesta ilman nykyistä, usein tarpeettoman raskasta selvitysmenettelyä.

Ehdotettu menettely edellyttäisi muun muassa, että velat on maksettu ja kaikkien jäljellä olevien varojen jakamisesta on päätetty asianmukaisesti. Osakkeenomistajien yksimielisyydellä ja velkojien suojalla olisi keskeinen asema. Rekisteristä poistaminen ei olisi oikotie veloista tai vastuista vapautumiseen.

Toimiessani aikanaan yhtiöiden selvitysmiehenä olen nähnyt, kuinka muodollisesti selväkin selvitysmenettely vie käytännössä usein noin puoli vuotta. Kun pienellä yhtiöllä ei ole enää liiketoimintaa eikä velkoja, menettelyn kustannukset voivat olla aika lailla epäsuhteiset yhtiössä oleviin varoihin nähden. Tähän ongelmaan ehdotus vastaa konkreettisesti.

Ennen kevyempään menettelyyn ryhtymistä olisi silti tehtävä todellinen loppuselvitys: avoimet sopimukset, verot, vakuudet, vastuusitoumukset mahdolliset riidat, saatavat ja kirjanpitoaineisto on käytävä läpi. Myös jäljelle olevien varojen jakamisen (osakkeenomistajalle/omistajille) verokohtelu on ratkaistava. Juridisesti kevyempi menettely ei välttämättä ole verotuksellisesti merkistötön.

Lisää vapautta merkitsee enemmän dokumentoitua harkintaa

Uudistuksen yleinen suunta on perusteltu: tarpeettomia lausuntoja, määräaikoja ja menettelyvaiheita vähennetään. Samalla ulkopuolisen ennakkovalvonnan vähentyminen siirtää vastuuta yhtiön johdolle ja osakkeenomistajalle.

Kun tilintarkastajan lausuntoa ei vaadita, apportun arvo on pystyttävä osoittamaan muulla luettavalla selvityksellä. Kun yhtiö osallistuu omien osakkeidensa hankinnan rahoittamiseen, hallituksen on pystyttävä selittämään järjestelyn liiketaloudellinen peruste. Kun yhtiö poistetaan rekisteristä ilman selvitysmenettelyä, edellytysten täytyminen ja varojen jako on dokumentoitava huolellisesti.

Hallinnollinen kevennys ei siis tarkoita, että pöytäkirjojen ja tausta-aineiston merkitys vähenisi. Päinvastoin: mitä joustavampi menettely, sitä tärkeämpää on voida jälkikäteen osoittaa, mitä päätettiin, mihin tietoihin päätös perustuu ja miten yhtiön, osakkeenomistajien ja velkojien edut huomioitiin.

Mitä yrityksen kannattaa tehdä nyt?

Koska kyse on vielä hallituksen esityksestä, yhtiöiden ei pidä toimia kuin laki olisi jo voimassa. Valmistautuminen on silti järkevää:

- Tunnistakaa, koskevatko ehdotetut muutokset lähivuosien rahoitus -, omistus- tai yritysjärjestelyjä
- Arvioikaa, olisiko yhtiöjärjestyksen etuostolauseke nykyistä osakassopimusta toimivampi tai sen tarpeellinen täydentäjä
- Tarkistakaa päätöksenteon ja hallituksen pöytäkirjojen dokumentointikäytännöt
- Selvittäkää, onko konsernin sisäisten toimien perusteet ja hinnoittelu dokumentoitu riittävästi
- Jos yhtiön toiminta on jo päättynyt, kootkaa tiedot veloista, vastuista, veroista ja jäljellä olevista varaoista mahdollista kevyempää poistamismenettelyä varten
- Seuratkaa eduskuntakäsittelyä: lopullinen sisältö ja voimaantulo varmistuvat vasta lain hyväksymisen ja vahvistamisen jälkeen.

Uudistuksen käytännön arvo ratkaistaan yhtiössä

HE 126/2026 vp sisältää suuren määrän teknisiä muutoksia, mutta kokonaisuuden käytännön viesti on selvä. Pienten ja keskisuurten yhtiöiden hallintoa pyritään keventämään ja yritysjärjestelyjä nopeuttamaan. Erityisen tervetullut on ehdotus velattoman, toimintansa lopettaneen yksityisen osakeyhtiön nykyistä kevyemmästä poistamisesta kaupparekisteristä.

Uudet mahdollisuudet kannattaa kuitenkin ottaa käyttöön vasta huolellisen tapauskohtaisen arvion perusteella. Yhtiöoikeudessa muutovaatimus voidaan joskus poistaa laista, mutta tarve ymmärtää päätöksen taloudelliset, verotukselliset ja vastuuvaikutukset ei poistu.

Huomautus: Artikkelin perustuu hallituksen esitykseen HE 126/2026 vp sellaisena kuin se on 6.9.2026. Esitys ei ole voimassa olevaa lainsäädäntöä, ja sen sisältö voi muuttua

eduskuntakäsittelyssä. Artikkelin on yleisluonteinen eikä korvaa yksittäistapauksen oikeudellista tai verotuksellista arviota.

Syyskuussa 2026

Björn Holming, OTL, VT, VTK
Lakiasiaintoimisto Björn Holming Law Firm
www.holminglaw.com